Nederlandse Vereniging voor **Klinische Geriatrie**

Participatie van aios klinische geriatrie in richtlijnen

Document opgesteld door:
Dr. J.A. Goudzwaard, voorzitter commissie richtlijnen
Drs. R.S. Sablerolles, aios commissie richtlijnen

'De in dit document getoonde informatie, zoals teksten en afbeeldingen, of informatie in andere vorm, is gezamenlijk eigendom van de makers. De informatie uit dit document mag, ongeacht de verschijningsvorm, niet worden gewijzigd, gereproduceerd of gedistribueerd, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de makers.'

Doel
In dit document wordt een nieuw voorstel uitgewerkt voor een plan waarbij aios klinische geriatrie kunnen participeren in de ontwikkeling van richtlijnen. De participatie kan plaatsvinden op twee manieren; voldoen aan competentie wetenschap en/of competentie management, organisatie en leiderschap. Doel voor de vereniging is om jonge collega´s intensief kennis te laten maken met richtlijnontwikkeling, waardoor het draagvlak naar de toekomst geborgd blijft.

Inleiding
Binnen de opleiding tot klinisch geriater dient een aios te voldoen aan verschillende EPA's (entrustable professional activities) zoals geformuleerd in het opleidingsplan EIK 2017 waarin niet-patiënt gebonden taken meer nadrukkelijk aan de orde komen.

Voor de niet-patiënt gebonden EPA's Onderwijs en Wetenschap en de EPA Management, organisatie en leiderschap is het van belang dat er verschillende mogelijkheden worden aangeboden om activiteiten te voltooien om deze EPA's te kunnen behalen. Van belang is dat dit onderdeel aansluit binnen het interessegebied van de aios en passend is binnen de mogelijkheden van de opleidingskliniek.

Het gezamenlijke doel van de Federatie Medisch Specialisten en de wetenschappelijke verenigingen die zij vertegenwoordigt, is om actuele / evidence based richtlijnen aan te bieden op de Richtlijnendatabase. Nieuwe wetenschappelijke inzichten en kennis uit de praktijk moeten zo snel mogelijk kunnen worden toegepast in de dagelijkse praktijk van medisch specialisten. Hierbij is duiding van de nieuwe kennis in de context van het zorgproces van de patiënt, een proces dat plaatsvindt bij richtlijnontwikkeling, van essentieel belang. Het proces van richtlijnontwikkeling is doorontwikkeld naar modulair onderhoud van richtlijnen. Modulair onderhoud moet het onderhoud van richtlijnen optimaliseren. Richtlijnen worden dan niet als één geheel herzien, maar alleen die onderdelen (modules) die actualisatie behoeven. Naar verwachting leidt dit tot een aanzienlijke verbetering in efficiëntie en worden nieuwe ontwikkelingen sneller in richtlijnen opgenomen. Gezien de toenemende complexiteit van de medisch specialistische zorg en reeds bestaande dwarsverbanden zijn er multidisciplinaire clustergroepen geformeerd waarbij richtlijnen geclusterd kunnen worden per onderwerp. De clusterstuurgroep beoordeelt de actualiteit en prioriteert welke modules in aanmerking komen voor onderhoud.

Gezien de nieuwe werkwijze van modulair onderhoud zijn ook de mogelijke manieren waarop aios in hun opleiding kunnen deelnemen aan richtlijnontwikkeling verkend in het koplopersproject. Uit dit project werd geconcludeerd dat scholing en ondersteuning essentieel zijn bij het inzetten van een aios bij modulair onderhoud van richtlijnen. Voorop staat dat een aios goed begeleid wordt door zowel een vast persoon met ervaring in richtlijnontwikkeling als een procesondersteuner/ methodoloog. De voorwaarde voor EPA wetenschap is dat een of meerdere uitgangsvragen door de aios uitgewerkt worden. Goede afstemming ((met de mandaterende) vereniging; tussen voorzitter, adviseur, werkgroeplid en aios; en tussen aios en opleider) is nodig voor de takenverdeling, tijdsinvestering en – planning.

Naast dat de aios kan participeren voor het doel wetenschap, zou het tevens mogelijk moeten zijn om aios deel te laten nemen als gemandateerd lid in een cluster. De aios zou zich dan voor langere tijd moeten committeren aan deze rol, waarbij op deze wijze het proces van richtlijnontwikkeling, management en kwaliteit nabij gevolgd kan worden waardoor niet-patiënt gevonden EPA's binnen de thema's management, onderwijs en leiderschap behaald kunnen worden.

Competentieprofiel van de aios in relatie tot richtlijnparticipatie

Wat leert een aios in het stuk onderwijs en wetenschap:

1. Basiskennis van epidemiologie en statistiek
   Door middel van participatie binnen een richtlijn leert een aios door middel van een PICO een literatuur search uit te voeren. Bij het nieuwe modulair werken zal er toegewerkt worden naar een situatie waarbij de PICO zelf niet meer veranderd, maar waarbij de literatuursearch gedaan wordt om zo de update voor de module te kunnen genereren. Er zullen bij het nieuwe modulair werken wel nieuwe PICO vragen geformuleerd worden, maar de nadruk zal liggen op het herzien van bestaande modules. De aios wordt begeleid door een literatuurspecialist. De literatuurspecialist voert de search uit. De aios leert de geraadpleegde literatuur kritisch te beoordelen en kan door middel hiervan zijn/haar kennis met betrekking tot onderzoeksmethodiek uitbreiden.
2. Kennis van Evidence Based Medicine (EBM)
   Door middel van participatie binnen een richtlijn bevordert een aios de verbreding van wetenschappelijke vakkennis door het evidence based uitwerken van één of twee uitgangsvragen. Een aios leert waar evidence binnen een bepaald onderwerp ontbreekt, hoe de best mogelijke evidence te vinden en te implementeren in het dagelijks medisch handelen.
3. De aios kan richtlijnen en literatuur systematisch doorzoeken en kritisch beoordelen toegespitst op de geriatrische patiënt. Door middel van participatie binnen een richtlijnwerkgroep krijgt de aios meer ervaring met literatuuranalyse middels de GRADE-methodiek die door de methodoloog wordt toegepast. De aios draagt mede zorg voor de interpretatie van de geselecteerde literatuur en betrekt hierin de belangrijkste klinische uitkomstmaten, klinische expertise, praktische haalbaarheid en kosten. Hierna zal de aios concrete aanbevelingen formuleren. De aios wordt hierin begeleidt door de methodoloog en de gemandateerd klinisch geriater.
4. Verkrijgen van adequate presentatie vaardigheden. Een aios dient verslag te doen over het proces van het uitwerken van de module in een richtlijn. Tevens dient hij een eindproduct op te stellen dat geïmplementeerd kan worden in de richtlijn. Daarnaast zal een aios zijn bevindingen ook mondeling kunnen presenteren aan de werkgroep en zijn collega's in de opleidingskliniek.
5. Lost doelmatig en ethisch verantwoord de medische problemen op met geldende standaarden. De aios weet de gevonden evidence based informatie te kaderen in effectieve en ethisch verantwoorde patiëntenzorg en betrekt dit ook in de module van de richtlijn.
6. De aios draagt verantwoordelijkheid voor de eigen opleiding en up-to-date houden van de kennis en vaardigheden. Door middel van participatie binnen een (cluster)werkgroep houdt de aios de kennis van zijn specialisme op peil en past deze vervolgens in de praktijk toe.

Wat leert een aios In het stuk management, organisatie en leiderschap

1. De aios kent de rol van klinisch geriater in de keten en het zorglandschap. Kan deze kennis verkrijgen door participatie in een clusterstuurgroep. In deze clusterstuurgroep zijn vertegenwoordigers van verschillende specialismen gemandateerd. Door met elkaar samen te werken en te brainstormen welke prioritering van belang is bij herziening van modules kan de aios een maatschappelijke bijdrage leveren ter bevordering van de gezondheid van de oude patiënt.
2. De aios weet hoe richtlijnen tot stand komen en wat de beperkingen ervan zijn. Door meegenomen te worden in het proces van updaten van een richtlijn middels modulaire herziening, kan de aios actief bijdragen aan verdere verbetering van doelmatigheid door het nastreven van zinnige en zuinige zorg.

3. De aios heeft kennis van de belangrijkste groepsdynamische principes en het effect daarvan op samenwerking en heeft inzicht in belangen van de ander en het effect daarvan op samenwerking. De aios werkt binnen een richtlijnen (cluster)werkgroep doelmatig samen met betrokken personen binnen de richtlijncommissie. De aios bouwt effectieve relaties op met verschillende belanghebbenden binnen de werkgroep en krijgt op deze manier inzicht in eigen handelen.
4. De aios verkrijgt inzicht in eigen handelen en effect daarvan op samenwerking en inzicht in eigen belasting en belastbaarheid en handelt daar adequaat naar (werk privé balans). Door middel van het werken binnen een (cluster)werkgroep krijgt de aios meer inzicht in deze onderwerpen.
5. De aios kan door middel van werken in een multidisciplinair team een evenwichtige input leveren op basis van taakstelling, persoonlijk en collegiaal belang.
6. De aios heeft kennis van het financiële systeem van vergoeding en geleverde zorg. Is op de hoogte van de kosten van de uitvoering van de module in de richtlijn, en is zich bewust van de kosten van de implementatie in de praktijk.

Alle bovenstaande punten zijn belangrijk voor de vorming tot klinisch geriater. Dit, gezien een klinisch geriater naast supervisie en patiëntenzorg bezig is met andere taken als o.a. samenwerking op verschillende niveaus, kwaliteitszaken, deelname aan commissies binnen/buiten ziekenhuis etc.

Praktische uitvoering, begeleiding en toetsing

1. Vooraf
   De aios bespreekt met opleider de wens om deel te nemen aan richtlijnen waarbij ook gekeken wordt of dit in opzet kan meetellen als wetenschappelijk product en kan gelden voor andere EPA's. Als beiden er positief tegenover staan kan onderstaande worden opgestart en kan de begeleiding door de opleider worden overgedragen aan de begeleidend klinisch geriater.
2. Start clusterstuurgroep
   Wanneer er vanuit de landelijke richtlijnen database een richtlijn dient te worden geüpdate en hiervoor een cluster werkgroep wordt gevormd, kan in overleg met de betrokken wetenschappelijke verenigingen vanuit de commissie richtlijnen (van de CKZ - NVKG) direct een aios meegenomen worden bij het vormen van dit cluster en kan deze aios gemandateerd worden voor +/- 3 jaar met het doel om de competentie management, leiderschap en organisatie te behalen. Bij het eerder afronden van de opleiding, kan het lidmaatschap doorgezet worden als geriater tot de termijn is afgelopen.
3. Start cluster expertise groep binnen een cluster.
   Wanneer besloten is binnen een cluster welke module(s) moeten worden herzien van een richtlijn, kan in overleg met de betrokken cluster werkgroep leden (vanuit de verschillende wetenschappelijke verenigingen) besproken worden of er een aios vanuit de jNVKG betrokken kan worden voor het uitwerken van één of meerdere onderzoeksvragen middels een zelf opgestelde PICO.

Als een aios betrokken is bij een cluster voor een bepaalde periode met als doel de competentie management, leiderschap en organisatie te behalen, is er ook de mogelijkheid om mee te werken aan het uitwerken van een onderzoeksvraag middels een zelf opgestelde PICO. De inhoud en grootte van de vraag bepaalt of er meerdere vragen uitgewerkt moeten worden voor het behalen van de EPA wetenschap of niet. Dit moet in overeenstemming gedaan worden met de opleider van de aios. Dit geldt ook andersom; als een aios binnen een cluster in een werkgroep terecht komt om bepaalde onderzoeksvragen uit te werken in het kader van EPA wetenschap en er tevens interesse is voor mandatering in de clusterstuurgroep zelf, is daar mogelijkheid voor. Mits er geen andere aios is gemandateerd in dezelfde clusterstuurgroep.

4. Werving aios
   Werving van aios kan plaatsvinden middels het plaatsen van een advertentie in de newsflash van de jNVKG, daarnaast kunnen ook aios zelf initiatief nemen om contact op te nemen met de Commissie Richtlijnen NVKG om te inventariseren waar mogelijkheden liggen bij deelname. Indien er meerdere aios geïnteresseerd zijn voor dezelfde functie binnen een werkgroep, dan kan de voorzitter van de richtlijnwerkgroep of de begeleidende geriater, aios selecteren voor participatie binnen de richtlijn. Coördinatie hiervan ligt bij de aios in de Commissie Richtlijnen NVKG in samenspraak met het bestuurslid CKZ van het bestuur van de jNVKG. Gezien het langer lopende traject is het aan te raden dat een aios in een eerdere fase van de opleiding solliciteert, bijvoorbeeld solliciteren in het derde jaar. Een aios kan ook starten in het derde jaar, waarbij dan verwacht wordt de termijn af te maken als geriater.
   Opstellen leerplan
   Na selectie van één of, wanneer hier plaats voor is, meerdere aios, dient de aios een individueel leerplan op te stellen met specifieke leerdoelen aan de hand van competenties. Daarnaast dient de aios een tijdstraject uit te zetten in samenspraak met begeleidend geriater vanuit de (cluster)werkgroep en de opleider.

   Voor een beschrijving van de te behalen onderdelen behorende bij de EPA Onderwijs en Wetenschap als de EPA Management, organisatie en leiderschap wordt verwezen naar EIK.

Tijdsbesteding
De beschikbare tijdsbesteding voor de aios zal in overleg met de opleider worden vastgesteld.

Begeleiding
De begeleiding van de aios zal plaatsvinden via een klinisch geriater die lid is van de betreffende (cluster)werkgroep en de methodoloog die de richtlijn ondersteunt. Individuele evaluatiemomenten zullen door de aios en de geriater gepland moeten worden na afronding van bovengenoemde subtrajecten. Streven is om een overleg eens in de 2 tot 3 maanden te laten plaatsvinden. Ook tussendoor kunnen feedbackgesprekken plaatsvinden indien nodig. Er vindt minimaal eens in de drie maanden een terugkoppeling plaats vanuit de begeleidende geriater in de werkgroep naar de opleider van de aios in de eigen opleidingskliniek.

In overleg met de eigen opleider in de opleidingskliniek waar de aios werkzaam is, is het wenselijk dat er tijd vrij geroosterd wordt zodat de aios in staat gesteld wordt aan projecten te kunnen werken.

Toetsing van leerdoelen
Beoordeling van bovengenoemde EPA's en leerdoelen kan plaatsvinden middels regelmatige beoordelingsgesprekken met de begeleidende geriater, waarbij KKB's in het digitaal portfolio gebruikt kunnen worden. Er vindt minimaal eens in de drie maanden een terugkoppeling plaats vanuit de begeleidende geriater in de werkgroep naar de opleider van de aios in de eigen opleidingskliniek.

Auteurs: Denise Bosch-Arnoldussen aios, Simone Verhaar, aios, Arend Arends klinisch geriater. December 2016.
Revisie en aanpassing aan opleidingsplan EIK 2017: juli 2017 Denise Bosch-Arnoldussen, Marjolein Uijlings, Femke Meulendijks, Anneloes Huijgens aios, Toon Lamberts, kwaliteitsmedewerker NVKG, commissie richtlijnen.
Revisie en aanpassing ten gevolge van overgang naar modulair onderhoud januari 2022: Roos Sablerolles (aios), Jeannette Goudzwaard

Tijdspad uitrollen participatie aios in richtlijnen
Maart 2022: document opstellen, document langs commissie leden Richtlijnen + Toon Lamberts laten gaan
April 2022: commentaar vergaren vanuit CKZ.
Mei 2022: document introduceren aan jNVKG bestuur, bestuursleden COOC voor commentaar
Juni 2022: goedkeuring document CKZ en COOC
September 2022: presentatie plan aan aios bij ALV LOAG
Vanaf 2022: betrekken aios bij ontwikkeling nieuwe richtlijn binnen het modulair onderhoud